

Figen Gündüz
Letaconnoux
figoltx@yahoo.fr

YANARDAĞIN ETEĞİNDE HAYAT

Réunion Adası

Kendine haritalarda bile zor yer bulabilen küçücük bir ada. Fakat boyutları sizi yanıltmasın; bu 3 milyon yıllık adanın yaratıcıları öfkeli volkanlar. Dünyanın en aktif yanardağlarından birine ev sahipliği yapan, sahillerinde köpekbalıklarının cirit attığı Réunion ile tanışın. Onu seveceksiniz.

OLAĞANÜSTÜ MAFATE ÇÖKÜNTÜSÜ
Yanardağ çöküntüsü olan Mafate'te doğa yürüyüşleri yapılıyor. Ama hiç de kolay bir parkur olmadığını belirtelim.

Kreol halkı, dili ve dini

Günümüzdeki Réunion'un yerli halkı, adaya göç eden halkların hoş bir karışımı: Sütü çikolata bir ten ve çekik gözler... Fransız, Afrikalı, Malezyalı, Çinli, Pakistanlı, Hintli, Arap, Madagaskarlı ve İngilizler aynı potada erimiş sanki. Bu değişik orijinlerin karışımı olan ada halkının konuştuğu dile Kreol dili deniyor. Yerli halk, Fransızcaya ilave olarak bu dili de konuşuyor. Burada Hindu, Hıristiyan ve Müslüman halk iç içe, barış içinde geçinip gidiyorlar. Réunion'daki köleler, köleliğin kaldırılmasından önce Hıristiyan olmaya zorlanmış. Günümüzde 840 bin küsurlük ada nüfusunun yüzde 80-85'ini Hıristiyanlar oluşturuyor.

Kreol mutfağı

Fransız, Avrupa, Afrika, Malgaş ve Asya mutfaklarının güzel bir harmanı olan Kreol mutfağında, Hint safranı olarak da anılan "curcuma" (zerdeçal) bolca kullanılıyor. Acı seviyorsanız, domates, zencefil, soğan ve bolca acı baharatla hazırlanan rougail sosu mutlaka deneyin. Kreol usulü pişmiş balık, pilav ve rougail sos üçlüsü birbirine çok yakışıyor. Hazım için, şeker kamışından üretilmiş yerel meyveli romla yemek sonlanıyor.

16'ncı yüzyılda, ressamın biri ne zaman bir dünya haritası çizecek olsa, karısı "kocacığım şuracığa bir ada koyuver, ama yalnız benim olsun" dermiş. Réunion, 2 bin 512 kilometrekarelik yüzölçümüyle haritada işte böyle bir noktacı gibi görünen, küçük ölçekli haritalarda ise yer bile bulamayan 3 milyon yaşında volkanik bir ada.

Hint Okyanusu'ndaki Réunion, Fransa'nın 26 departmanından biri, dolayısıyla AB'ye üye en uzak kara parçası. Para birimleri de AB ile aynı; Euro... Yaklaşık 843 bin kişinin yaşadığı ada, Fransa parlamentosunda beş üyeye, senatoda ise üç senatörle temsil ediliyor.

FRANSIZ TOPRAK SAHIPLERİ VE KÖLELER

Bu adı sanı çok bilinmeyen adayı anlatmaya tarihiyle başlayalım. 16'ncı yüzyılın başlarında Portekizliler buraya gelene kadar ada hakkında pek bir şey bilinmiyordu. Arap tüccarlar, Endonezyalı ve Malezyalı denizciler Madagaskar gibi çevre adalara giderken burada mola vermiş.

Portekizlilerden sonra, Madagaskar'dan gönderilen isyancıların etkisiyle ada Fransızlara geçmiş. Buraya ilk yerleşenler de, 1642'de Fransız

Doğu Hindistan Kumpanyası'nın Fransa'dan yolladığı "St. Louis" gemisiyle adaya gelenler. 1600'lerin sonlarında adanın nüfusun çoğunlukla Fransız toprak sahipleri ve Malgaş (Madagaskar, Asya, Afrika karışımı bir halk) esirlerden oluşuyormuş.

Sonraki yüzyılın başında, adada başlayan kahve, tahıl, baharat ve pamuk üretimi sebebiyle Afrika kökenli kölelerin sayısı artıyor. Yaklaşık bir yüzyıl sonra, kölelerin direnişiyle birlikte adada değişim başlıyor. 19'uncu yüzyıl başlarındaki Napolyon Savaşları sırasında ada İngilizlerin idaresine geçiyor ve bu dönemde şeker kamışı ve vanilya üretimi başlıyor. Bu sayede birçok aile kısa sürede zenginleşiyor. 1848'de köleliğin yasaklanmasıyla çiftliklerde "tamil" adı verilen kontratlı işçiler çalıştırılmaya başlıyor.

Réunion'un ticari altın çağı, 1869'da Süveyş Kanalı'nın açılışına kadar sürüyor. Ticaret yolu değişince ada eski stratejik önemini yitiriyor. Ve Birinci Dünya Savaşı sırasında Réunion, bölgedeki güvenliği korumak isteyen Fransızlara geri veriliyor.

Adanın çarpıcı doğal güzelliği, hareketli tarihinin üzerini usulca örtüyor. Adanın yüzde 42'sini kaplayan milli parkıyla UNESCO'nun

Dünya Miras Listesi'ne girmiş Réunion sizi kolaylıkla kendisine âşık edebilir.

SÖNMÜŞ VOLKANIN ÜZERİNDE

Helikopter veya ULM (ultra light motor) ile ada üzerinde yapılan turlar, yamaç paraşütü, bisiklet turu, tüplü dalış, trekking ve dalga sörfü, adayı keşfetme yöntemlerinden birkaçı... Ben de eşimle biri sarı, diğeri beyaz iki ayrı ULM'e binip ada üzerinde keşif turuna çıkıyorum. ULM, tek yolcu kapasiteli minik bir uçak. Pilotla kulaklık ve mikrofon vasıtasıyla konuşuyoruz. Nefes kesen manzara tüm tedirginliğimi yok ediyor.

İlk olarak, adanın en çok yağış alan bölgesinde, sönmüş volkan Piton des Neiges'in çöküntüsü Salazie'nin üzerindeyiz. Yemyeşil sık orman örtüsünün arasından beyaz kurdeleler gibi akan şelalelere ada halkı "pisse en l'air" (havaya işeyen) adını takmış. Yaklaşık 100 şelale sene boyunca hiç durmadan akıyor.

Pilot anlatıyor, ben dinliyorum... Karşımızdaki katman katman tepeleri yüzyıllar içinde lavlar oluşturmuş. Magma tabakasındaki patlamalarla yeryüzüne çıkan lavlar soğuyarak katlaşıyor. O sırada çökmeler meydana geliyor. Bir sonraki

patlamayla çöküntülerin üzeri tekrar lav tabakasıyla kaplanıyor. Üst üste biriken bütün bu taşlaşmış lavlar yağmur, rüzgâr ve erozyonla beraber yeniden çöküyor. Sonra üzerlerinde rüzgâr ve yağmurla birlikte yosunlaşma başlıyor. Yosunlar zamanla yerlerini yemyeşil sarmaşıklara bırakıyor. Ve yağmur suları, kayalaşmış lav katmanlarının arasında bir çatlak bulup aşağıya doğru akmaya başlıyor.

3 bin 70 metrelik zirvesiyle adanın en yüksek noktası olan volkanın Cilaos, Mafate ve Salazie çöküntülerinde zorlu doğa yürüyüşleri yapılıyor.

KÖLELİK TARİHİNDEN BİR EFSANE

Devam ediyoruz... Önümüzde uçan yırtıcı beyaz kuşu görünce, pilot bana adada kulaktan kulağa anlatılan hikâyeleri anlatıyor.

Rivayete göre, Afrika'dan buraya gemilerle getirilen köleler, şeker kamışı tarlalarında çok zor şartlarda çalıştırılıyorlarmış. Kölelerin bazıları koşullara dayanamayıp kaçmış. Kaçak kölelere "maroon" adı veriliyormuş. Köle avcıları, yüksek dağlarda ve ormanların derinliklerinde kaçak köleleri arıyor, yakalayabildiklerini tarlalara geri götürüyorlarmış. Köle avcısı direnişe karşılaşıp

RÉUNION DURAKLARI

1. Başkent Saint-Denis.
2. Kreol mimarisinin tipik, renkli örnekleri.
3. Hindu tapınağı Tamoul.
- 4.-5. Saint Gilles'de tavuk pazarı ve ünlü Loulou fırını.

Ada pazarları

Saint-Denis pazarı: Başkentteki Büyük Pazar'da (Le Grand Marché) metal hayvan figürleri, pareolar, hasır sepetler, renk renk hasır çantalar, çiçek saç tokaları, baharatlar, tişörtler, kumaş bebekler ve daha neler neler var. Biraz geniş vakit ayırın.

St. Paul pazarı: Cuma ve cumartesi günleri kurulan pazarda yok yok. Bir tarafta kırmızı üstü dikenli kabuklu litchi, tamarin (demirhindi) gibi tropik meyve ve sebzelerin satıldığı ilginç tezgâhlar; diğer tarafta ada iklimine uygun tiril tiril elbise ve pareolar. Canlı çiçekler, hasır şapka ve çantalar. İnsan neye bakacağını şaşıyor.

Réunion Adası

sa, köleyi ele geçirdiğini ispatlamak için kulağını kesip sahibine götürüyormuş. Bu kulağı kesik ölü kölelere "oreille" (kulak) adı verilmiş.

Sonra pilot Salazie'deki yemyeşil tepelerden birini işaret ederek, "bu tepenin adı Anşen" diyor. Sahiplerinden kaçan Anşen ve eşi Eva, Salazie'nin en yüksek noktası olan bu tepeye saklanmışlar. Yerleri anlaşılmasın diye ateş yakıyorlarmış. Ancak bir maroon'un yaktığı ateşin dumanını fark eden köle avcıları oraya tırmanmış. Anşen'in karısı Eva, yakalanıp tekrar köle olmamak için kendini uçurumdan aşağıya atmış. Anşen de peşinden... İki birlikte el ele aşağıya düşerken gökyüzünde onları temsilen beyaz, iri bir kuş kanatlarını açmış uçmaya başlamış. Hani şu az önce ULM'nin önünden uçan ak kuyruklu tropik kuşu...

AKTİF VOLKANA TEPEDEN BAKIŞ

Ardından adanın güneydoğusuna, adanın haritasını halen şekillendirmekte olan aktif volkan Piton de la Fournaise'e yöneliyoruz. Bulutlar kraterin üzerini kapattığı için etrafında turluyoruz. Bu tur görüş açıkken, sadece sabahları yapıyor.

Piton de la Fournaise'in şakası yok; 1640'tan bu yana 100 kereden fazla püskürmüştü. Halihazırda dünyanın en aktif yanardağlarından biri. 2016'da Mayıs ve Eylül aylarında aktif hale gelen volkan, bu yıl da ilk kez Ocak ayında püskürdü. Volkan aktifken krater etrafında yürüyüşe, helikopter ve ULM ile uçuşa izin verilmiyor.

Havaalanına yaklaştığımızda yağmur başlıyor. Yalıtımsız olduğunu böylelikle öğrendiğim ULM'in camlarından içeri sular sızıyor. Suratımda kocaman bir gülümsemeyle iniş yapıyoruz.

Bu özgürlük duygusunu yaşamak için güvenle ULM uçuşu yapabileceğiniz pek çok şirket var. Bizim deneyimlediğimiz Papangue ULM Réunion'u size de tavsiye edebilirim. Uçuşun süresine göre fiyatlar 80 ile 190 Euro arasında değişiyor.

VOLKAN ÇÖKÜNTÜSÜNDE YÜRÜYÜŞ

500 bin yıldır faaliyette olan 2 bin 631 metre yüksekliğindeki aktif yanardağ Piton de la Fournaise'in kraterine göz atamamış olabiliriz, ama çöküntüsünde yürüyüş yapmamıza engel yok.

600 basamakla volkanın çöküntüsündeki

Dünyanın en aktif volkanlarından Piton de la Fournaise, olağan şovlarından birini yapıyor.

GETTY IMAGES TURKEY / RICHARD BOHRET / STRANGER

Bilim insanları ve tırmanışçılarından oluşan bir grubun, Mars'taki Olympus Mons volkanına tırmanışını anlatan belgesel film Ascent of Mars Mountain, 2002 yılında adadaki Piton des Neiges'te çekildi.

50 • İLKBAHAR 2017

Piton de la Fournaise'in lavları okyanusa akıyor.

51 • İLKBAHAR 2017